

2025-11-07 Nr. NV-2520

VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTAS		DĖL PELNO NESIEKIANČIŲ ORGANIZACIJŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURTAŲ ATKŪRIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3526 (VYRIAUSYBĖS IŠVADA SEIMUI)		
TAP-25-856(2) TAIS- 25-9555(3)		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įstatymo įgyvendinamasis teisės aktas	☒ Ne	Finansų ministerija		Svarstyti ☒ TAP (II dalyje) ☒ LRV posėdyje (A dalyje)

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Įgyvendinant Seimo valdybos 2024 m. kovo 27 d. sprendimą Nr. SV-S-1351 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ teikiamas Vyriausybės išvados projektas dėl Lietuvos Respublikos pelno nesiekiančių organizacijų nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo projekto **Nr. XIVP-3526**.

Įstatymo projektą **Nr. XIVP-3526** parengė Seimo narys Valdas Rakutis (2024 m. kovo mėn.).

Įstatymo projekto iniciatoriai – Seimo Laikinoji pilietinio patriotinio ugdymo grupė.

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad projektu siekiama sudaryti sąlygas pelno nesiekiančioms organizacijoms, kurių nekilnojamasis turtas buvo nacionalizuotas SSRS okupacijos metais, atkurti nuosavybės teises į šį turtą. Lietuvai 1990 m. kovo 11 d. atkūrus nepriklausomybę sovietų okupacinio režimo neteisėtai nusavinto turto grąžinimas teisėtiems savininkams buvo įvykdytas tik iš dalies: restitucijos teisė suteikta fiziniams asmenims, religinėms bendruomenėms ir žydų bendruomenėms. Į šias kategorijas nepatenkantiems juridiniams asmenims, tame tarpe ir daugumai pelno nesiekiančių organizacijų, veikusių tarpukario laikotarpiu ir tęsiančių savo veiklą atkurtoje nepriklausomoje Lietuvoje, tokia teisė suteikta nebuvo, išskyrus Lietuvos šaulių sąjungą.

Įstatymo projekto iniciatoriai laikosi nuomonės, jog šiandien būtina išplėsti sovietinės okupacijos laikotarpiu neteisėtai nacionalizuoto nekilnojamojo turto restituciją, kad šia teise galėtų pasinaudoti ir ilgametės pelno nesiekiančios organizacijos, kurios veikė tarpukario nepriklausomoje Lietuvoje ir tęsia savo veiklą šiandien. Teigiama, kad siūlomas įstatymo projektas suteiktų Lietuvai dar vieną galimybę atkurti okupaciniu sovietinės valdžios laikotarpiu paneigtą teisingumą. Tuo pat metu, tai leistų sustiprinti Lietuvos nevyriausybinį organizacijų sektorių ir padidintų šių organizacijų pasitikėjimą valstybe.

Įstatymo projektu siūloma numatyti teisę pelno nesiekiančioms organizacijoms, kurių nekilnojamasis turtas pagal SSRS (LTSR) įstatymus buvo nacionalizuotas ar kitaip neteisėtai nusavintas, siekti nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo, nustatyti jų nuosavybės teisių tęstinumo pripažinimo bei atkūrimo tvarką ir sąlygas. Tokią teisę siūloma suteikti pelno nesiekiančioms organizacijoms, kurios teisėtai veikė Lietuvoje iki 1940 m. birželio 15 d. ir atsikūrusios arba tęsdamos savo veiklą vykdė Lietuvos Respublikoje po 1990 m. kovo 11 d., ir kurios juridinio asmens teisės įgijo iki 2019 m. sausio 1 d.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Vyriausybės išvados projekte siūloma nepritarti Įstatymo projektui **Nr. XIVP-3526** dėl išvados projekte nurodytų priežasčių:

– Įstatymo projekte siūlomas teisinis reguliavimas, kuriuo būtų atkuriamos pelno nesiekiančių organizacijų nuosavybės teisės į bet kokios rūšies nekilnojamąjį turtą, kelia abejonių dėl atitikties Konstitucijai;

– Įstatymo projektas neužtikrina teisinio aiškumo, nenumato aiškos ir objektyvios subjekto tinkamumo vertinimo tvarkos ir neatsako į esminius praktinio taikymo klausimus. Tai gali lemti nevienodą Įstatymo taikymą, pažeisti asmenų teisėtų lūkesčių ir teisinio saugumo principus bei sukurti teisinio neapibrėžtumo situacijas, kurias tektų spręsti teismine tvarka;

– Įstatymo projekte ir jo aiškinamajame rašte nepateikta informacijos apie valstybės biudžeto lėšų poreikį piniginei kompensacijoms išmokėti. Šiuo atveju nenurodyta, kokia galėtų būti finansinė našta valstybei, jeigu pelno nesiekiančioms organizacijoms būtų atkuriamos nuosavybės teisės į turtą, kuris yra neišlikęs dėl valstybės, savivaldybės institucijų priimtų sprendimų ar kuris pagal įstatymus yra įgytas trečiojo asmens privačiomis nuosavybėmis, taip pat neįvertintas kompensacijos už nekilnojamąjį turtą, kuris yra išlikęs ir

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

naudojamas valstybės ar savivaldybių funkcijoms vykdyti, klausimas. Taip pat Įstatymo projekte neregamentuota, kokiais kriterijais vadovaujantis ir kokiais atvejais vietoj piniginės kompensacijos būtų galima perduoti nuosavybės kitą tokios pačios vertės nekilnojamąjį turtą;

– Konstitucinis Teismas yra nurodęs, kad valstybė negali nustatyti tokių kompensavimo būdų ir dydžių, kurie visuomenei ir valstybei būtų finansiškai nepakeliami, uždėtų visuomenei neproporcingai didelę finansinę naštą, galėtų sukelti socialinę įtampą ir priešpriešą. Priešingu atveju būtų pažeistas konstitucinis darnios ir teisingos visuomenės imperatyvas;

– siūlomo teisinio reguliavimo įgyvendinimas praktiškai neįmanomas dėl neapibrėžtų mechanizmų, neaiškių vertinimo kriterijų ir neįvertintų pasekmių valstybės finansams. Toks reguliavimas reikštų reikšmingą ir neprognozuojamą papildomą naštą valstybės biudžetui ir visuomenei, todėl kelia grėsmę finansiniam valstybės stabilumui;

– Konstitucinis Teismas yra nurodęs, kad konstituciniai darnios, teisingos, atviros pilietinės visuomenės imperatyvai, konstituciniai teisinio tikrumo, teisinio saugumo, teisėtų lūkesčių apsaugos reikalavimai suponuoja tai, kad pradėtas restitucijos procesas negali tęstis nepagrįstai ilgai; taigi atitinkamų santykių teisinio reguliavimo pakeitimai taip pat negali būti tokie, kad sudarytų prielaidas nepagrįstai ilgai tęsti šį procesą. Dėl nepagrįstai ilgo laiko, per kurį atkuriamos nuosavybės teisės į išlikusį nekilnojamąjį turtą, gali būti iškreipta ar net paneigta pati restitucijos instituto esmė;

– nebuvo atliktas Įstatymo projekto antikorupcinis vertinimas, nors Įstatymo projekto nuostatos yra susijusios su valstybės ar savivaldybių turto valdymu, naudojimu ar disponavimu juo ir numatomos kompensacijos iš valstybės biudžeto už nacionalizuotą ar kitaip neteisėtai nusavintą turtą.

Vyriausybės išvados projekte nepritarimo argumentai išdėstyti detaliau.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Suderinta su ministerijomis ir Lietuvos savivaldybių asociacija. Į pateiktas pastabas atsižvelgta arba jos suderintos darbo tvarka. Patikslintas projektas darbo tvarka suderintas su Teisingumo ministerija.

Tautinės lietuvių studentų korporacijos „Neo-Lithuania“ ir Ateitininkų federacijos pateiktos pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos nebuvo atsižvelgta, aptarti derinimo pažymoje.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Teikiamas projektas patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas ir pasiūlymus.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Vaclovas Medišauskas

Ekonomikos politikos grupė, patarėjas